

Козлов В. П.

канд. екон. наук, доцент,
доцент кафедри фінансів і банківської справи
Донецького національного університету імені Василя Стуса

Левченко Н. К.

здобувачка вищої освіти 3 курсу
ОП «Маркетинг»

Донецького національного університету імені Василя Стуса

СУЧАСНИЙ СТАН ФУНКЦІОНУВАННЯ ЕЛЕКТРОННИХ ПЛАТІЖНИХ СИСТЕМ В УКРАЇНІ

Вступ. З розвитком електронної комерції та мобільних технологій все більше людей звертаються до безготівкових платежів як до зручного та безпечного способу здійснення транзакцій. Через глобалізацію економічного простору та посилення нестабільності фінансового сектору внаслідок пандемії COVID-19 питання поширення та вдосконалення електронних платіжних систем стає надзвичайно актуальним. Україна активно працює над розвитком інфраструктури карткових технологій, особливо в контексті зростання популярності електронних грошей та інтернет-еквайрингу.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідженнями платіжних послуг та операцій займалися науковці Н. В. Трусова, І. О. Чкан, О. О. Вольвач.

Метою роботи є оцінка та аналіз поточного стану електронних платіжних систем в Україні.

Основна частина. Останніми роками цифрові платежі та електронна комерція зазнали величезних змін, революціонізувавши спосіб, у який ми робимо покупки та оплачуємо товари й послуги. Електронна комерція відкрила нову еру онлайн-покупок, а цифрові платежі зробили транзакції зручнішими, швидшими та безпечнішими.

Електронні платіжні системи є ключовим інструментом у сучасному цифровому світі та забезпечують зручні фінансові транзакції через інтернет. За допомогою електронних платіжних систем можна швидко здійснювати покупки в інтернет-магазинах, оплачувати рахунки, робити особисті перекази та інші фінансові операції. Порівняно з традиційними системами оплати, електронні платіжні системи мають низку переваг [1]:

- зручність і доступність у будь-який час і в будь-якому місці;
- швидкість і миттєвість проведення транзакцій;
- низька комісія;
- можливість проведення транзакцій у будь-якій валюті та країні світу;
- високий рівень безпеки та захисту персональних даних користувачів;
- привілеї та бонусні програми для користувачів.

Правовою базою функціонування платіжних систем в Україні є Закон України «Про платіжні системи та переказ коштів в Україні», в якому визначено, що «платіжна система – платіжна організація, учасники платіжної системи та сукупність відносин, що виникають між ними при проведенні переказу коштів. Проведення переказу коштів є обов’язковою функцією, що має виконувати платіжна система» [2].

За даними НБУ сьогодні на українському ринку платіжних систем функціонує 70 вітчизняних та міжнародних компаній. Як і у попередні роки, статус єдиної системно важливої платіжної системи належить системі електронних платежів (СЕП) Національного банку України, через яку проходять 98 % міжбанківських платежів у державі.

За статистикою, СЕП щодня обробляє приблизно 1,2 млн платежів загальною сумою 636 млрд грн. За I квартал 2024 р. за допомогою СЕП було здійснено 111,3 млн платежів загальною сумою 59,660 млрд грн.

Згідно з останніми даними НБУ, за I квартал 2023 р. українці здійснили 1 991,5 млн безготівкових операцій з використанням платіжних карток на загальну суму 1 280,3 млрд грн (рис. 1). З них найбільше здійснили розрахунків з використанням платіжних терміналів (51,2 %), операцій з оплати товарів / послуг у мережі інтернет (27,7 %), а також переказів із картки на картку (14,5 %). До того ж протягом 2023 року, як і в минулі роки, зросла кількість безконтактних активних платіжних карток. У грудні 2023 р. їх кількість зросла на 17,1 %, порівняно з тим самим місяцем 2022 р. Загалом зараз безконтактні активні платіжні картки становлять більше половини (58,7 %) [3].

Рисунок 1 – Кількість безготівкових операцій з використанням платіжних карток за I квартал 2023 р.

Джерело: складено автором за даними [3]

Ці дані свідчать про те, що зростає популярність електронних платіжних систем серед українських споживачів. Швидкість, зручність і безпека таких опера-

цій привертають все більше користувачів, які віддають перевагу безготівковим операціям.

Варто зазначити, що сьогодні один з головних трендів у розвитку платіжних систем в Україні – це біометрична оплата за допомогою розпізнавання обличчя. Ця технологія, хоча і має потенційні етичні та безпекові ризики, проте активно розвивається в Україні. «ПриватБанк» уже запустив перші біометричні платежі за технологією FacePay24. До того ж ще одним важливим трендом є можливе впровадження цифрової валюти (CBDC). Цим проєктом займаються ще з 2016 р., і Національний банк продовжує роботу з метою випуску цифрових грошей, готуючись до відкритого пілотного проєкту для тестування з реальними користувачами та державними органами.

Щодо платіжних систем, то в Україні велику популярність мають платіжні системи LiqPay та EasyPay, які відомі своєю простотою та швидкістю операцій. Також багато українців користуються WayForPay та Fondy. Здійснювати розрахунки за комунальні послуги та інтернет допомагає платіжна система Portmone. Інші сучасні платіжні системи, як-от Apple Pay та Google Pay, теж набирають популярності на українському ринку. До того ж багато українських банків пропонують свої власні цифрові гаманці, які дають можливість клієнтам проводити онлайн-платежі без необхідності використання банківських карток.

Також українці використовують електронну платіжну систему Payeer, яка має власний криптогаманець. За допомогою неї можна переказувати кошти між акаунтами, виводити їх у різних валютах та займатися торгівлею цифрових активів на криптобіржах. Не варто забувати й про систему PayPal, яка опрацьовує грошові перекази онлайн практично для всіх користувачів світу.

Висновки. Отже, електронні платіжні системи України останніми роками значно розвинулися та стали невід’ємною частиною фінансової інфраструктури країни. Зважаючи на все більший інтерес населення до безготівкових операцій та постійний розвиток новітніх технологій, наша країна має значні перспективи у розвитку електронних платіжних систем.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Трусова Н. В., Чкан І. О. Платіжні системи в Україні та ризики їх функціонування. *Бізнес Інформ.* 2021. № 1. С. 257–263. DOI: 10.32983/2222-4459-2021-1-257-263.
2. Закон України «Про платіжні системи та переказ коштів в Україні» від 05.04.2001 р. № 2346-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2346-14#Text> (дата звернення: 20.04.2024).
3. Національний банк України. URL: <https://bank.gov.ua/> (дата звернення: 20.04.2024).